C/2025/3977

20.8.2025.

PADOMES IETEIKUMS

(2025. gada 8. jūlijs)

par Čehijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

(C/2025/3977)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

Vispārīgi apsvērumi

(1) Regulā (ES) 2024/1263, kas stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī, ir precizēti ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi – veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar LESD noteiktajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un īstenošanas uzraudzību. Regula arī veicina valstu atbildību par fiskālo politiku un uzsver tās orientāciju vidējā termiņā apvienojumā ar efektīvāku un saskaņotāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns, kurā ietvertas tās fiskālās, reformu un investīciju saistības četru vai piecu gadu periodā atkarībā no valsts likumdošanas termiņa ilguma. Neto izdevumu ([2]) virzībai šajos plānos ir jāatbilst regulas prasībām, tostarp prasībām par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās trajektorija vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar regulā izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par trīs gadiem.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus; ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus; iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem; iv) valsts izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu; v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(2) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([3]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("ANM"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. ANM nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi sniedzot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm ANM veicina ekonomikas un sociālo atveseļošanu, vienlaikus virzot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(3) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([4]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir pakāpeniski izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilo degvielu importa. Tas palīdz iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Čehija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(4) Čehija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu Komisijai iesniedza 2021. gada 1. jūnijā. Komisija atbilstoši minētās Regulas 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanību, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 8. septembrī pieņēma īstenošanas lēmumu par Čehijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([5]) un 2023. gada 16. oktobrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finansiālā atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([6]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Čehija ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša sasniegšana nozīmē to, ka nav bijis regresa attiecībā uz tās pašas reformas vai investīcijas iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(5) Padome 2025. gada 21. janvārī pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Čehijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([7]). Plāns tika iesniegts saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 11. pantu un 36. panta 1. punkta a) apakšpunktu, aptver laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam un atspoguļo fiskālo korekciju, kas sadalīta pa četriem gadiem.

(6) Komisija 2024. gada 26. novembrī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma 2025. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Čehija nebija minēta starp tām dalībvalstīm, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([8]) Padome pieņēma 2025. gada 13. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2025. gada 10. martā.

(7) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt ES globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikti trīs pārmaiņu imperatīvi ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei: i) inovācija; ii) dekarbonizācija un konkurētspēja un iii) drošība. Lai novērstu inovācijas plaisu, ES vēlas veicināt rūpniecisko inovāciju, atbalstīt jaunuzņēmumu izaugsmi, izmantojot tādas iniciatīvas kā ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģija, un veicināt progresīvu tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta un kvantu datošanas, ieviešanu. Tiecoties uz zaļāku ekonomiku, Komisija ir izstrādājusi visaptverošu Lētākas enerģijas rīcības plānu un tīras rūpniecības kursu, nodrošinot, ka pāreja uz tīru enerģiju joprojām ir rentabla un konkurētspējai

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 8. septembris) par Čehijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 11047/21; ST 11047/21 ADD 1).

([6]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 16. oktobris), ar ko groza 2021. gada 8. septembra Īstenošanas lēmumu par Čehijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 13383/23; ST 13383/23 ADD 1).

([7]) Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Čehijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/666, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

([8]) Padomes Ieteikums (2025. gada 13. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

labvēlīga, jo īpaši energoietilpīgās nozarēs, un ir izaugsmes veicinātājfaktors. Lai samazinātu pārmērīgu atkarību un palielinātu drošību, Savienība ir apņēmusies stiprināt globālās tirdzniecības partnerības, dažādot piegādes ķēdes un nodrošināt piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām un tīras enerģijas avotiem. Šo prioritāšu pamatā ir horizontālie veicinošie faktori, proti, regulējuma vienkāršošana, vienotā tirgus padziļināšana, konkurētspējas finansēšana un uzkrājumu un investīciju savienība, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšana un labāka ES politikas koordinācija. Konkurētspējas kompass ir saskaņots ar Eiropas pusgadu, nodrošinot, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst Komisijas stratēģiskajiem mērķiem, izveidojot vienotu pieeju ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

(8) 2025. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās līdztekus ANM īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem ir vienlīdz liela nozīme, lai novērtētu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. pantu grozītos atveseļošanas un noturības plānus.

(9) 2025. gada konkrētām valstīm adresētie ieteikumi aptver galvenās ekonomikas politikas problēmas, kas nav pietiekami risinātas ar atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem, ņemot vērā attiecīgās problēmas, kas konstatētas 2019.–2024. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

(10) 2025. gada 4. jūnijā Komisija publicēja 2025. gada ziņojumu par Čehiju. Tajā tika izvērtēts, kā Čehija ir īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Pamatojoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti tika identificētas neatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Čehija. Tajā bija arī novērtēts Čehijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības 2030. gada pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības, kā arī sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Gada progresa ziņojuma novērtējums

(11) Padome 2025. gada 21. janvārī Čehijai ieteica šādus maksimālos neto izdevumu pieauguma tempus: 4,5 % 2025. gadā, 2,5 % 2026. gadā, 2,6 % 2027. gadā un 2,9 % 2028. gadā, kas atbilst maksimālajam kumulatīvajam pieauguma tempam, kurš aprēķināts, atsaucoties uz 2023. gadu, proti, 10,1 % 2025. gadā, 12,9 % 2026. gadā, 15,8 % 2027. gadā un 19,2 % 2028. gadā. Čehija 2025. gada 30. aprīlī iesniedza savu gada progresa ziņojumu ([9]) par ieteikto neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu ievērošanu un tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar kurām reaģē uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Gada progresa ziņojums atspoguļo arī Čehijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu.

(12) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ieteica koordinēti iedarbināt Stabilitātes un izaugsmes pakta valsts izņēmuma klauzulu (*NEC*), lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu, un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu. Pēc Čehijas 2025. gada 22. maija lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Čehijai atkāpties no ieteiktajiem neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem un pārsniegt tos ([10]).

(13) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem ([11]) Čehijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 3,8 % no IKP 2023. gadā samazinājās līdz 2,2 % 2024. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 42,5 % no IKP 2023. gada beigās palielinājās līdz 43,6 % 2024. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises nozīmē, ka neto izdevumu pieauguma temps 2024. gadā ir bijis 0,0 % apmērā. Gada progresa ziņojumā Čehija lēš, ka neto izdevumu pieaugums 2024. gadā būs 2,8 %. Komisija lēš, ka neto izdevumu pieaugums bija mazāks nekā gada progresa

([9]) 2025. gada progresa ziņojumi ir pieejami https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_lv.

([10]) Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), kas ļauj Čehijai novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3962, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

([11]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2025.

ziņojumā. Atšķirība starp Komisijas aprēķiniem un valsts iestāžu aplēsēm ir saistīta ar to, ka Komisija reģistrēja vienreizējus izdevumus par 2023. gadu, kas rada lielāku bāzi 2024. gadam, un diskrecionāro ieņēmumu pasākumu lielāku ietekmi Čehijas un Komisijas metodisko atšķirību dēļ. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([12]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā samazinājās par 2,4 % no IKP.

(14) Saskaņā ar gada progresa ziņojumu Čehijas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā pieaugs par 2,0 %, savukārt SPCI inflācija 2025. gadā tiek prognozēta 2,3 % apmērā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā palielināsies par 1,9 % un 2026. gadā par 2,1 %, savukārt SPCI inflācija 2025. gadā plānota 2,2 % apmērā un 2026. gadā – 2,0 % apmērā.

(15) Gada progresa ziņojumā paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā saglabāsies 2,2 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 44,5 %. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 2025. gadā 3,3 % apmērā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 2,3 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 4,0 % apmērā 2025. gadā. Šīs neto izdevumu pieauguma prognozes, kas ir lielākas nekā gada progresa ziņojumā, ir saistītas ar to, ka Komisija prognozēja mazāku valsts līdzfinansējumu ES programmām 2025. gadā un reģistrēja mazākus vienreizējos izdevumus 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā būs kopumā neitrāla. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 44,5 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo negatīvo nominālo bilanci, ko daļēji kompensē nominālā IKP pieaugums.

(16) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2025. gadā tiks finansēti vispārējās valdības izdevumi, kuru apmērs atbilst 0,6 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,4 % no IKP 2024. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta finansētie izdevumi dod iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Čehijas vispārējās valdības bilanci un parādu.

(17) Vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Čehijā 2021. gadā bija 0,9 % no IKP, 2022. gadā – 1,0 % no IKP un 2023. gadā – 1,2 % no IKP ([13]). Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka aizsardzības izdevumi būs 1,3 % no IKP gan 2024., gan 2025. gadā. Tas atbilst pieaugumam par 0,4 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu. Laikposms, kad tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula (2025.–2028. gads), ļauj Čehijai pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai ilgstoši lielāki aizsardzības izdevumi neapdraudētu fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

(18) Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka neto izdevumi Čehijā pieaugs par 4,0 % 2025. gadā un par 4,0 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, paredzams, ka Čehijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā nesasniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu gan gada izteiksmē, gan ņemot vērā 2024. un 2025. gadu kopā.

(19) Gada progresa ziņojumā nav iekļautas budžeta prognozes par laikposmu pēc 2025. gada. Pamatojoties uz prognozes termiņā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisija savā 2025. gada pavasara prognozē paredz, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2026. gadā būs 2,2 % no IKP. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 4,8 % apmērā 2026. gadā. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2026. gadā būs kopumā neitrāla. Komisija prognozē, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gada beigās palielināsies līdz 45,4 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo negatīvo nominālo bilanci, ko daļēji kompensē nominālā IKP pieaugums.

([12]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

([13]) *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*). *COFOG* un NATO definīciju metodoloģisko atšķirību dēļ izdevumi, kuru pamatā ir *COFOG* definīcija, var atšķirties no izdevumiem, kuru pamatā ir NATO definīcija.

Galvenie politiskie uzdevumi

(20) Nodokļu un pabalstu sistēma rada lielu slogu zema atalgojuma saņēmējiem. Zema atalgojuma saņēmēji bieži vien saņem mazus vai nesaņem nekādus finansiālus labumus no strādāšanas augstu veselības un sociālo iemaksu (neatskaitāmo) dēļ un tādu pabalstu dēļ, kas samazinās, palielinoties ienākumiem. Attiecībā uz laulībā neesošu darba ņēmēju, kas pelna 50 % no vidējās algas un ir bez bērniem, Čehijā ir viens no lielākajiem darbaspēka nodokļu ķīļiem (atšķirība starp darba ņēmēju neto algu un to izmaksām darba devējiem) ES, un tas ir palielinājies vairāk nekā 10 gadus. Čehijā ekonomiskās neaktivitātes un bezdarba slazdi (nodokļu iekasēšana no personām, kuras ienāk darba tirgū) ir virs ES vidējā rādītāja, un tas attur zemu ienākumu saņēmējus un nepilna laika darba ņēmējus no strādāšanas. Koriģējot darbaspēka nodokļus, lai mazinātu slogu zema atalgojuma saņēmējiem, varētu panākt, ka vairāk cilvēku no šādām mājsaimniecībām iesaistās darba tirgū, arī no neoficiāla vai nestabila darba pāriet uz oficiālu un standarta nodarbinātību. Tas apvienojumā ar nepietiekami izmantoto vides un īpašuma nodokļu instrumentu plašāku izmantošanu padarītu nodokļu sistēmu labvēlīgāku izaugsmei.

(21) Čehijas kopējie nodokļu ieņēmumi attiecībā pret IKP 2023. gadā bija ievērojami zemāki par ES vidējo rādītāju (34 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 39 %). Viena no iespējām, kā atbalstīt ekonomikas izaugsmi un finanšu stabilitāti, ir palielināt to nodokļu īpatsvaru, kas mazāk kaitē izaugsmei. Regulārais īpašuma nodoklis ir viens no nodokļiem, kas vismazāk kaitē izaugsmei, bet ieņēmumi no regulāriem īpašuma nodokļiem ir ļoti zemi, proti, 0,2 % no IKP (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 2023. gadā bija 0,9 %). Neraugoties uz regulārā īpašuma nodokļa nelielu palielinājumu 2024. gadā un nākamajos gados, izsakot procentos no IKP, ēku un vienību regulārā īpašuma nodokļa sistēma joprojām ir balstīta uz īpašuma lielumu, kā rezultātā notiek nevienlīdzīga nodokļu piemērošana vienādas vērtības īpašumiem un nodokļu sistēma neattīstās atbilstīgi īpašumu vērtībai. Ieviešot īpašuma nodokļa sistēmu, kuras pamatā ir īpašumu vērtība, kas pielāgota tirgus vērtībai, Čehija varētu regulāri atjaunināt īpašumu vērtību. Apvienojumā ar elementiem, kas aizsargā mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem, tas palielinātu nodokļa kā tāda rīka lietderību, kas apslāpē īpašumu cenu kāpumu un ļauj dzīvojamo fondu izmantot maksimāli produktīvi. Tas savukārt uzlabotu mājokļu pieejamību un cilvēku spēju pārvietoties darba nolūkā, tādējādi atbalstot ekonomikas izaugsmi un vēl vairāk palielinot ieņēmumus no regulāriem īpašuma nodokļiem. 2024. gadā nekustamā īpašuma nodokļa likmes tika palielinātas vidēji par aptuveni 80 %. Turklāt tika paplašināta pašvaldībām paredzētā iespēja pielāgot nodokļu ieņēmumus, izmantojot koeficientu piemērošanu un nodokļu likmju indeksāciju, kura saistīta ar inflāciju, nevis īpašumu vērtību izmaiņām.

(22) Čehijas strukturālā budžeta bilance ir samazinājusies no vidēji tuvas līdzsvaram 2014.–2019. gadā līdz - 1,7 % 2024. gadā. Iemesls tam bija pastāvīgi pasākumi, piemēram, iedzīvotāju ienākuma nodokļa samazināšana un izdevumu palielināšana pensijām un aizsardzībai, ko nefinansēja no atbilstoša ieņēmumu pieauguma. Čehija 2023. un 2024. gadā pieņēma tiesību aktu reformas, ar kurām pievēršas ilgstošajam konkrētajai valstij adresētajam ieteikumam par pensijām. Reformas paredz līdz 2056. gadam paaugstināt likumā noteikto pensionēšanās vecumu līdz 67 gadiem, palēināt jaunpiešķirto pensiju pieaugumu, samazināt priekšlaicīgas pensionēšanās maksimālo ilgumu un noteikt stingrākus atbilstības nosacījumus priekšlaicīgas pensionēšanās jomā. Paredzams, ka šie pasākumi paaugstinās faktisko pensionēšanās vecumu un ilgtermiņā ierobežos publisko izdevumu pensijām palielinājumu par 1,9 procentpunktiem no IKP ([14]). Nesen pieņemto pensiju reformu pilnīga īstenošana palīdzētu mazināt ar novecošanu saistīto izdevumu slogu un no tā izrietošos riskus finanšu stabilitātei.

(23) Riski finanšu stabilitātei joprojām pastāv. No 2025. gada strādājoši pensionāri ir tiesīgi saņemt atlaidi par sociālo apdrošināšanu. Atbalsts tādu gados vecāku darba ņēmēju nodarbināmībai, kuri nepieprasa vecuma pensiju, pamatojoties uz pienācīgu izmaksu un ieguvumu analīzi par to, kas motivē cilvēkus, kuri ir gandrīz pensijas vecumā, strādāt ilgākus gadus, varētu vēl vairāk samazināt riskus finanšu stabilitātei.

(24) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā īsajā termiņā ir svarīgi pabeigt

([14]) https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_lv.

atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, efektīvu īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Čehijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Komisijas paziņojumā "*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads", kas pieņemts 2025. gada 4. jūnijā, ir precizēts piemērojamais grafiks mehānisma beigu posmam, sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā līdz 2026. gada 31. augustam maksimāli palielināt īstenošanu, tostarp par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, izklāstītas galvenās iespējas, kas jāapsver to pārskatīšanā, un uzsvērts, cik svarīgi ir rūpīgi kopīgi plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā. Čehija jau ir panākusi progresu atveseļošanas un noturības plānā paredzēto reformu un investīciju īstenošanā. Lai atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības izpildītu līdz 2026. gada augustam, ir būtiski, lai Čehija paātrinātu reformu un investīciju īstenošanu, risinot attiecīgās problēmas. Atveseļošanas un noturības fondu apgūšanu īpaši ierobežo administratīvo spēju ierobežojumi dažās īstenošanas struktūrās. Tas ir īpaši redzams jomās, kurās vajadzīgas plašākas zināšanas, piemēram, zaļā un digitālā pārkārtošanās. Apgūšanu ierobežo arī zemā un neefektīvā finanšu instrumentu izmantošana un nepietiekami mērķorientēts dotāciju atbalsts. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(25) Čehijā ir paātrinājusies to kohēzijas politikas programmu īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF). Ir svarīgi turpināt centienus nodrošināt šo programmu ātru īstenošanu, vienlaikus maksimāli palielinot to ietekmi uz vietas. Čehija jau veic pasākumus saskaņā ar tās kohēzijas politikas programmām, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi, vienlaikus veicinot sociālo kohēziju. Tajā pašā laikā Čehija joprojām saskaras ar problēmām, tostarp tādām, kas saistītas ar tās inovācijas potenciāla palielināšanu, arī investējot kritiski svarīgās tehnoloģijās un palielinot spiedienu mājokļu un prasmju trūkuma un neatbilstības jomās. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu Čehijai kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanas ietvaros ir jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus. Ar Komisijas priekšlikumiem, kas pieņemti 2025. gada 1. aprīlī ([15]), termiņš vidusposma pārskatīšanas rezultātu novērtējuma iesniegšanai par katru programmu tiek pagarināts un ir pēc 2025. gada 31. marta. Tie arī nodrošina elastību, kas palīdz paātrināt programmu īstenošanu un rada dalībvalstīm stimulus piešķirt kohēzijas politikas resursus piecām Savienības stratēģiskajām prioritārajām jomām, proti, konkurētspējai stratēģisko tehnoloģiju, aizsardzības, mājokļu, ūdensapgādes noturības un enerģētikas pārkārtošanas jomā, un investīcijām prasmēs prioritārajās nozarēs, vienlaikus ESF+ programmās joprojām uzmanību pievēršot visneaizsargātākajām personām.

(26) Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*) sniedz iespēju ieguldīt kādā no svarīgākajām ES stratēģiskajām prioritātēm, tādējādi stiprinot ES konkurētspēju. *STEP* tiek novirzīta, izmantojot 11 esošos ES fondus. Dalībvalstis var arī sniegt ieguldījumu programmā *InvestEU*, kas atbalsta investīcijas prioritārajās jomās. Čehija varētu optimāli izmantot šīs iniciatīvas, lai atbalstītu kritiski svarīgu, tostarp tīru un resursefektīvu, tehnoloģiju izstrādi vai ražošanu.

(27) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos ES fondos, Čehija būtu efektīvi jāpievēršas pārējām problēmām, kas saistītas ar dekarbonizāciju, valsts pārvaldi, uzņēmējdarbības vidi, kā arī prasmēm un izglītību.

(28) Čehija ir sākusi ievērojamas civildienesta reformas, lai uzlabotu civildienesta darbību, t. sk. ieviesusi grozījumus civildienesta likumos gan valsts, gan reģionālā līmenī, ieviešot termiņa ierobežojumus augstāko amatu vietām un elastīgāku pieņemšanu darbā. Tomēr joprojām pastāv sistēmiskas problēmas saistībā ar prasmīgu speciālistu piesaistīšanu, noturēšanu un attīstīšanu, jo īpaši ekspertu, vadītāju un digitālo speciālistu amatos. Sadrumstalota cilvēkresursu pārvaldība un salīdzinoši zemās algas publiskajā sektorā grauj valsts pārvaldes kā darba devēja konkurētspēju. Iespējamā reformu ietekme nav pienācīgi uzraudzīta, un ir grūti izsekot progresam ierobežotu datu dēļ. Stiprināt Čehijas valsts pārvaldes spēju piesaistīt, noturēt un attīstīt talantus ir ļoti svarīgi, lai palielinātu pakalpojumu efektivitāti un kvalitāti un tādējādi veicinātu konkurētspēju un ekonomikas attīstību.

(29) Lai gan publiskā sektora sniegums ir saglabājies salīdzinoši stabils, nepilnības stratēģiskajā plānošanā, starpdepartamentu koordinācijā un uz pierādījumiem balstītā politikas veidošanā joprojām ietekmē rīcībpolitiku kvalitāti un saskanību. Tas, ka nav visaptveroša satvara ilgtermiņa investīciju plānošanai, kavē politikas īstenošanu un ietekmi. Stratēģiskās koordinācijas stiprināšana un departamentu norobežošanās mazināšana uzlabotu politikas konsekvenci un nodrošināšanu.

([15]) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056, – COM(2025) 123 final.

(30) Kā noteikts Konkurētspējas kompasā, visām ES, valstu un vietējām iestādēm ir jāpieliek lielas pūles, lai izstrādātu vienkāršākus noteikumus un paātrinātu administratīvās procedūras. Komisija ir izvirzījusi vērienīgus mērķus administratīvā sloga samazināšanai – kopumā vismaz par 25 % un attiecībā uz MVU vismaz par 35 %; turklāt tā ir izveidojusi jaunus instrumentus šo mērķu sasniegšanai, piemēram, sistemātisku ES regulējuma stresa testu un pastiprinātu dialogu ar ieinteresētajām personām. Lai sasniegtu šo mērķi, arī Čehijai ir jārīkojas. 72 % uzņēmumu uzskata, ka administratīvo procedūru sarežģītība tiem ir problēma, veicot uzņēmējdarbību Čehijā ([16]).

(31) Joprojām ir problēmas valsts pārvaldes īstenošanas spējas ziņā. Tādi procesi kā telpiskā plānošana joprojām ir sarežģīti un lēni, būtiski apgrūtinot uzņēmējdarbības vidi, konkurētspēju un ekonomikas attīstību. Tie ir galvenie iemesli, kāpēc Čehijā 2023. gadā bija septītā mazākā izsniegto atļauju būvniecības platība uz vienu cilvēku ES. Tie attur uzņēmumus, palēninot un palielinot komerciālās attīstības izmaksas, palēninot ātrdarbīgas digitālās infrastruktūras izvēršanu, paaugstinot enerģijas izmaksas enerģētikas infrastruktūras lēnās modernizācijas dēļ un samazinot darbaspēka mobilitāti cenas ziņā pieejamu mājokļu nepietiekamā piedāvājuma dēļ. Mājokļu pieejamību cenas ziņā vēl vairāk apgrūtina neoptimāli nodokļu stimuli, kas neveicina zemes izmantošanu, subsidē mājokļu pirkšanu, nevis būvniecību, un par prioritāti izvirza īstermiņa, nevis ilgtermiņa īri. Telpiskās plānošanas noteikumi ir īpaši apgrūtinoši lielās pilsētās, kur pilsētas plāna atjauninašanai var būt nepieciešams vairāk par desmit gadiem. Ir vajadzīga reforma, lai paātrinātu procesu, jo īpaši pielāgojot kompetences un nošķirot plānošanas prasības starp lielām un mazāk apbūves platībām. Šādi pasākumi varētu būtiski uzlabot efektivitāti un elastību pilsētu attīstīšanā. Attiecībā uz atļauju piešķiršanu, lai gan ir panākts progress tiesiskā regulējuma un zināmā mērā arī digitalizācijas jomā, pozitīva ietekme uz vietas vēl nav manāma. Turpmāka digitalizācijas un būvuzņēmumu spējas un pārvaldības uzlabošana varētu palīdzēt paātrināt šo procesu.

(32) Čehijas sadrumstalotā pašvaldību pārvaldība ir būtisks šķērslis konkurētspējai, jo tā ierobežo administratīvo efektivitāti un ES finansējuma lietderīgu izmantojumu, jo īpaši mazās pašvaldībās un vietējo ieinteresēto personu vidū. Lai gan jauns tiesiskais regulējums attiecībā uz pašvaldību kopienām sniedz zināmas iespējas nodrošināt kopīgus pakalpojumus un darbiniekus, tā ieviešana ir bijusi ļoti ierobežota. Stiprinot sadarbību starp pašvaldībām, tostarp stiprinot jaunā tiesiskā regulējuma attiecībā uz pašvaldību kopienām ieviešanu, profesionalizējot iepirkuma praksi un sniedzot vairāk atbalsta saņēmējiem (ar projektu vadītāju, kopīgu pakalpojumu platformu un norādījumu starpniecību), varētu palielināt vietējās pārvaldes kapacitāti un efektivitāti un uzlabot reģionālo kohēziju.

(33) Čehijai ir neizmantots potenciāls uzlabot konkurētspēju, jo īpaši strukturāli skartos reģionos. Konkurētspējas zudums ir bijis īpaši redzams strukturāli skartos reģionos (Karlovu Varu, Ūstu un Morāvijas-Silēzijas reģionos), kas izpaužas kā jauniešu neto aizplūde. Trūkst efektīva atbalsta šo reģionu administratīvās spējas stiprināšanai.

(34) Čehijas mājsaimniecībām ir augstāks ietaupījumu rādītājs nekā ES vidēji – nauda un noguldījumi veido 42,7 % no mājsaimniecību aktīviem, un tas ir virs ES vidējā rādītāja. Mobilizējot šo aktīvus, lai ar kapitāla tirgu starpniecību finansētu tik ļoti nepieciešamo dekarbonizācijas un ekonomikas digitalizācijas procesu, varētu atraisīt papildu finansējumu uzņēmumiem, kuru galvenais finansējuma avots ir iekšējais uzņēmumu finansējums un banku aizdevumi. Biržā kotēto akciju un obligāciju pašreizējā īpatsvara (6,6 %) palielināšana uzņēmumu finansējuma avotu struktūrā varētu ievērojami palielināt Čehijas konkurētspēju un mazināt inflācijas ietekmi uz mājsaimniecību ietaupījumiem.

(35) Publiskā finansējuma izmantošana joprojām ir svarīga, lai piesaistītu privāto finansējumu konkurētspējas atbalstam. Čehijā joprojām ir zems finanšu instrumentu, piemēram, no kohēzijas fondiem atbalstīto atjaunojamo instrumentu, izmantošanas līmenis (2,36 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 9 %). Turklāt pieredze finanšu instrumentu īstenošanā ANM ietvaros liecina, ka pastāv būtisks potenciāls uzlabot un izvērst šo instrumentu izmantošanu, lai stimulētu privātās investīcijas Čehijas ekonomikā un atbalstītu atteikšanos no dotāciju atbalsta. Tomēr Nacionālā attīstības banka turpina darboties, nesasniedzot maksimālo potenciālu, ar ierobežotu kapacitāti salīdzinājumā ar bankām ES un nepietiekamu administratīvo spēju. Nacionālās attīstības bankas stiprināšana varētu palīdzēt atraisīt potenciālu risināt tirgus nepilnības un riska kapitāla trūkumu inovācijas veicināšanai, neizstumjot privātās finanšu iestādes.

([16]) *"Businesses" attitudes towards corruption in the EU*, Eirobarometra kopsavilkuma ziņojums (2024. gada aprīlis).

(36) Atbalsts atvasuzņēmumu un jaunuzņēmumu ekosistēmai, t. sk. uzņēmumu izveidei, darbības izvēršanai un paplašināšanai, joprojām ir svarīgs izaugsmes un inovācijas paātrināšanai. Jaunuzņēmumi joprojām saskaras ar problēmām, jo tiem ir grūtības nodrošināt finansējumu, trūkst prasmīgu darbinieku un jātiek galā ar sarežģītu birokrātiju. Čehijas uzņēmumi joprojām norāda administratīvo procesu sarežģītību kā būtisku šķērsli uzņēmējdarbībai (72 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 66 %); tas attiecas arī uz jaunuzņēmumiem, kas neizmanto darbinieku akciju iespējas līgumu plānus, jo regulējums neatspoguļo uzņēmumu reālās vajadzības. Lai uzlabotu inovatīvu Čehijas uzņēmumu pievilcīgumu un konkurētspēju, būtu lietderīgi palielināt atbalstu jaunuzņēmumiem un atvasuzņēmumiem, darot pieejamu finansējumu, stiprināt to pievilcīgumu prasmīgiem darba ņēmējiem un samazināt administratīvo slogu, jo īpaši optimizējot regulējumu, kas reglamentē darbinieku akciju iegādes iespējas.

(37) Čehijas inovācijas sniegumu joprojām kavē neefektīva tehnoloģiju un zināšanu nodošana un vāja saikne starp akadēmiskajām aprindām un uzņēmumiem. Publiskie izdevumi pētniecībai un attīstībai, ko finansē uzņēmumi, joprojām ir tikai puse no vidējiem ES (0,024 % no IKP salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 0,050 %) un pēdējā laikā ir samazinājušies, liecinot par zemo sadarbības līmeni un stimuliem sadarbībai starp akadēmiskajām aprindām un uzņēmumiem. Tas negatīvi iespaido pētniecības rezultātu pārnešanu uz ekonomiku un ierobežo Čehijas inovācijas spēju. Par to liecina, piemēram, mazais patentu pieteikumu skaits, kas ir zem ES vidējā rādītāja (2022. gadā to patentu pieteikumu skaits, kas iesniegti saskaņā ar Patentu sadarbības līgumu, kopā 0,7 uz miljardu EUR no IKP, salīdzinot ar ES vidējo rādītāju, kas ir 2,8 pieteikumi). Šo problēmu varētu palīdzēt risināt pasākumi nolūkā strukturāli uzlabot un stiprināt tehnoloģiju nodošanu Čehijā, kuru konkrētais mērķis ir stiprināt tehnoloģiju nodošanas efektivitāti un atvieglot atvasuzņēmumu izveidi.

(38) Ir iespējams uzlabot to, kā tiek organizēts publiskais atbalsts inovatīviem uzņēmumiem. Tikai trešdaļa uzņēmumu, kas pastāvīgi iesaistās pētniecībā un izstrādē, izmanto netiešo publisko atbalstu pētniecības un izstrādes nodokļu stimulu veidā, un vēl mazāk stimulus izmanto mazi un jauni uzņēmumi. Rīcību situācijas uzlabošanai vajadzētu papildināt ar rīcību, lai pētniecības un izstrādes nodokļu atskaitījumus padarītu pievilcīgākus uzņēmumiem un apkarotu birokrātismu.

(39) Kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā sākuma Čehija ir reaģējusi uz valsts lielo atkarību no fosilā kurināmā importa no Krievijas un dažādojusi savu dabasgāzes piegādi. Tomēr Čehija joprojām ir ļoti atkarīga no importētā fosilā kurināmā, un 2023. gadā ogles, nafta un gāze veidoja attiecīgi 28,7 %, 25 % un 15 % no tās energoresursu struktūras. Turklāt transporta nozare veido lielāko daļu no enerģijas galapatēriņa (30,9 % no kopējā patēriņa); nākamās lielākās enerģijas patērētājas ir mājsaimniecības (28,2 %) un rūpniecība (26,2 %). Valsts ievērojamā atkarība no šiem kurināmā veidiem padara to neaizsargātu pret cenu svārstībām, ļoti negatīvi ietekmējot mājsaimniecības un energoietilpīgo rūpniecību. Lai mazinātu atkarību no fosilā kurināmā, būtiski ir paātrināt atjaunīgās enerģijas izvēršanu, īpašu uzmanību pievēršot plaša mēroga atjaunīgajai enerģijai. Vēl viens svarīgs elements ir investīciju paātrināšana siltumapgādes un rūpniecības nozaru dekabonizācijā.

(40) Čehija ir veikusi atjaunīgās enerģijas avotu izvēršanas tiesiskā regulējuma reformu, taču ir nepieciešami turpmāki stimuli un būtiskas investīcijas, lai tirgū nodrošinātu stabilitāti un paredzamību. Tas arī piesaistītu turpmākas privātas investīcijas atjaunīgajos energoresursos. Atjaunīgās elektroenerģijas izsoles un elektroenerģijas pirkuma līgumu izmantošana Čehijā joprojām ir ļoti ierobežota – pirmais korporatīvais līgums tika noslēgts 2021. gadā. Elektroenerģijas izsoļu ieviešana un ilgtermiņa līgumu attīstīšana varētu veicināt lielāka mēroga atjaunīgās enerģijas projektu paplašināšanos ārpus tradicionālajām atbalsta shēmām un arī radīt dekarbonizācijas iespējas energoietilpīgām nozarēm.

(41) Čehijas sadales tīkla ierobežotā jauda un vajadzība modernizēt tīklu joprojām kavē investīciju atjaunīgos energoresursos ātru izvēršanu un tempu. Lai gan Čehija nesen ir pieņēmusi reformas, kuru mērķis ir saīsināt rindas uz pieslēgumu un palielināt pārredzamību, investīciju līmenis joprojām ir zemāks, nekā nepieciešams, lai nodrošinātu pieslēgumu jauniem atjaunīgajiem energoresursiem, palielinātu elektrifikāciju, attīstītu ilgtspējīgu mobilitāti, un zemāks nekā līmenis, kas nepieciešams, lai uzlabotu nefosilās elastības pakalpojumus, piemēram, enerģijas uzglabāšanas sistēmas un viedo skaitītāju attīstīšanu. Elektroenerģijas datu centrs ir sācis praksē īstenot enerģijas kopīgošanas darbības. Tomēr galīgajā posmā, kas ļauj sniegt elastīguma pakalpojumus, notiek kavēšanās īstenošanā.

(42) Čehijas energointensitāte ir viena no augstākajām ES, un tas nozīmē, ka būtu lietderīgi palielināt enerģijas ietaupījumus, koncentrējoties uz pamatīgām energorenovācijām. Neraugoties uz pašreizējām renovācijas atbalsta programmām, ēku enerģijas galapatēriņš joprojām ir augsts, jo īpaši sabiedriskām ēkām. Iemesls tam daļēji ir augstā elektroenerģijas un gāzes cenu attiecība, kas rosina izmantot gāzi siltumapgādei un attur no pāriešanas uz

siltumsūkņiem un elektrifikācijas. Intensīvāka rīcība, lai dekarbonizētu siltumapgādes nozari un sniegtu atbalstu siltumapgādei un aukstumapgādei, kam izmanto atjaunīgos resursus, veicinātu tīro tehnoloģiju (piemēram, siltumsūkņu) ražošanu Čehijā. Inovatīvu finanšu instrumentu, piemēram, energosnieguma līgumu, izmantošana varētu paātrināt sabiedrisko ēku renovācijas lēno tempu un atbalstīt Čehijas rīcību, lai tā sasniegtu savu 2030. gada mērķrādītāju samazināt ēku enerģijas patēriņu par 8 % salīdzinājumā ar 2020. līmeni.

(43) Konkurētspēju un ražīgumu ierobežo darba ņēmēju trūkums. Čehija varētu palielināt sieviešu, kurām ir mazi bērni, nodarbinātības līmeni, ņemot vērā to sieviešu mazo skaitu, kuras ir nodarbinātas vairākus gadus pēc bērna piedzimšanas. Pat ja 2024. gadā nodokļu kredīti neaktīvajiem laulātajiem tika attiecināti tikai uz personām, kuru aprūpē ir bērni līdz 3 gadu vecumam, nodokļu un pabalstu sistēma joprojām attur vecākus ar zemu atalgojumu, jo īpaši mātes, no atgriešanās darbā. Lieli nodokļu atvieglojumi nestrādājošiem laulātajiem un ģimenes pabalsti, kas mudina vecāku, kuram ir zemāki ienākumi, izmantot ilgus atvaļinājuma periodus, attur vecākus, jo īpaši mātes, no strādāšanas vai darba meklēšanas. Nodokļu uzlikšana otro pelnītāju ienākumiem 2023. gadā pārsniedza ES vidējo rādītāju un pārsniedza nodokļu īpatsvaru neprecētiem cilvēkiem tajā pašā algu līmenī. Vecāka, kuram ir zemāki ienākumi, mudināšana strādāt vai meklēt darbu arī radītu vairāk ieņēmumu sociālās nodrošināšanas fondu atbalstam un publisko finanšu atbalstam kopumā.

(44) Sieviešu, jo īpaši to, kurām ir mazi bērni, īpatsvaru darba tirgū ierobežo arī tas, ka trūkst pirmsskolas izglītības un aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu. Vecākiem, kuru bērni ir jaunāki par četriem gadiem, ir grūtības atrast bērnu aprūpes iespējas, tādēļ vecākam, kurš pelna mazāk, nav motivācijas strādāt. Dzimumu nodarbinātības atšķirība sievietēm vecumā no 25 līdz 34 gadiem 2024. gadā bija 36,1 procentpunkts (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 25,2 procentpunkti), kas nozīmē, ka nodarbinātas ir par 67 000 mazāk sieviešu, nekā būtu tad, ja Čehijā būtu ES vidējā dzimumu nodarbinātības atšķirība.

(45) Darba ņēmēju trūkums un prasmju neatbilstība joprojām ir neatliekama problēma, kas kavē Čehijas ekonomikas konkurētspēju. Šīs problēmas varētu risināt, atvieglojot pāreju no viena darba uz citu, arī veicot tādus pasākumus kā mājokļu pieejamības cenas ziņā palielināšana vai reglamentēto profesiju reforma, lai mazinātu lielos šķēršļus profesionālajai sertifikācijai. Turklāt Čehija pagaidu aizsardzības mehānisma ietvaros ir pieredzējusi Eiropas Savienībā lielāko no Ukrainas pārvietoto personu pieplūdumu uz vienu iedzīvotāju. Vairāk nekā 50 % pārvietoto ukraiņu strādā zemāk kvalificētos amatos, nekā viņi strādāja Ukrainā, un tiek ziņots, ka acīmredzams šķēršlis ir valoda. Turklāt aptuveni 30 % norāda, ka šķēršlis labāka darba atrašanai ir kvalifikācijas atzīšana. Vienkāršojot ārvalstu kvalifikāciju atzīšanas procesu un palielinot nepietiekami pārstāvēto grupu, tostarp no Ukrainas pagaidu aizsardzības mehānisma ietvaros pārvietoto personu un romu, dalību darba tirgū, varētu mazināt grūtības darba tirgū.

(46) Dalība augstākajā izglītībā un tās ieguve samazinās, un tas vēl vairāk palielina prasmīgu darba ņēmēju trūkumu. Terciārās izglītības iegūšanas līmenis 25–34 gadus vecu cilvēku vidū kopš 2021. gada ir lejupejošs, un tas ir ceturtais zemākais rādītājs ES (33,5 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 44,2 %), kas ir tālu no ES mērķa – 45 %. Laikposmā no 2016. līdz 2021. gadam uzņemto studentu skaits samazinājās par 11,6 %, un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītāji joprojām ir augsti.

(47) Augsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājs, jo īpaši zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) jomās, un *STEM* programmās uzņemto studentu skaita samazināšanās kopš 2017. gada liecina par sistēmiskām problēmām. 2022. gadā uz tūkstotis cilvēkiem vecumā no 20 līdz 29 gadiem tikai 11,9 sievietes absolvēja *STEM* disciplīnas – tas ir zem ES vidējā rādītāja, kas ir 15,1. Pietiekamas karjeras konsultēšanas un finansiāla atbalsta studentiem trūkums ir viens no faktoriem, kas veicina augstus priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus Čehijas augstākās izglītības iestādēs.

(48) Čehijā trūkst vispārējās vidējās izglītības skolu, un skolēniem ir ierobežotas iespējas pāriet no vispārējās izglītības uz specializēto izglītību, un tas ierobežo viņu iespējas veiksmīgi apgūt terciāro izglītību. Lai gan skolēnu interese par terciārās izglītības iegūšanu pēdējos 30 gados ir ievērojami palielinājusies, vispārējās vidējās izglītības skolu skaits neattīstās tādā tempā, lai tas atbilstu pieprasījumam. Vispārējās vidējās izglītības skolu trūkuma dēļ skolēni iestājas mazāk konkurētspējīgās arodskolās, kas noved pie agrīnas specializācijas. Lai gan divas trešdaļas cilvēku, kuri pabeidz profesionālo izglītību un apmācību (PIA), iestājas terciārās izglītības iestādēs, viņu panākumu rādītājs ir

zemāks nekā vispārējā virziena studentiem, un tas izraisa pastāvīgi zemu terciārās izglītības iegūšanas līmeni. Lai risinātu šīs problēmas, Čehija ir nesen paziņojusi par pasākumiem tādu jaunu mācīšanās veidu radīšanā, kas apvieno vispārējus un profesionālus mācību priekšmetus, un cenšas modernizēt PIA programmas, lai tās atbilstu darba tirgus vajadzībām. Lai skolēnus, kuri ieguvuši vidējo izglītību, labāk sagatavotu darba tirgum un atbalstītu viņu pāreju uz terciāro izglītību, turpmākos uzlabojumos varētu pievērsties i) darba vidē balstītu mācību iespēju paplašināšanai, ii) pārejas no skolas uz darbu atvieglošanai, iii) iespēju uzlabošanai skolēniem pāriet no vispārējās izglītības uz profesionālo vidējo izglītību, iv) vispārējās vidējās izglītības skolu spējas palielināšanai un v) piekļuves terciārajai izglītībai dažādošanai un paplašināšanai,

AR ŠO IESAKA Čehijai 2025. un 2026. gadā rīkoties šādi.

1. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju saskaņā ar Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem. Ievērot neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus, ko Padome ieteica 2025. gada 21. janvārī, vienlaikus izmantojot valsts izņēmuma klauzulā paredzēto pielaidi lielākiem aizsardzības izdevumiem. Samazināt nodokļu slogu darba ņēmējiem ar zemiem ienākumiem. Palielināt ieņēmumus no regulāriem īpašuma nodokļiem. Uzlabot stimulus, lai cilvēki, kam tuvojas pensionēšanās vecums, turpinātu strādāt.

2. Ņemot vērā piemērojamos termiņus reformu un investīciju savlaicīgai pabeigšanai saskaņā ar Regulu (ES) 2021/241, paātrināt atveseļošanas un noturības plāna, tostarp *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu. Paātrināt kohēzijas politikas programmu (ERAF, TPF, ESF+, KF) īstenošanu, attiecīgā gadījumā izmantojot iespējas, ko sniedz vidusposma pārskatīšana. Optimāli izmantot ES instrumentus, tostarp *InvestEU* un Eiropas stratēģisko investīciju platformas piedāvātās iespējas, lai uzlabotu konkurētspēju.

3. Stiprināt Čehijas valsts pārvaldes spēju piesaistīt, noturēt un attīstīt talantus, jo īpaši piesaistīt cilvēkus, kuriem ir analītiskās, vadības un IT prasmes. Stiprināt stratēģiskās vadības spējas, lai uzlabotu konsekvenci dažādās politikas jomās. Vienkāršot pilsētplānošanu un samazināt administratīvo slogu, uzlabojot digitalizāciju, spēju un būvuzņēmumu pārvaldību. Stimulēt un vienkāršot sadarbību starp pašvaldību pārvaldes iestādēm. Sniegt atbalstu administratīvo spēju veidošanai un vērst šo atbalstu uz strukturāli skartiem reģioniem.

4. Stiprināt kapitāla tirgus, uzņēmumu piekļuvi nebanku finansējumam un nosacījumus uzkrāšanai, ieguldīšanai un inovācijai, veicinot mājsaimniecību ieguldījumus kapitāla tirgos un uzlabojot esošo ilgtermiņa krājprodukту efektivitāti jaunu ilgtermiņa investīciju piesaistīšanā. Veicināt institucionālo investoru dalību biržā kotētās un nekotētās akcijās, kā arī riska kapitālā un privātajā kapitālā. Palielināt finanšu instrumentu izmantošanu, arī stiprinot Nacionālās attīstības bankas spēju piesaistīt privāto finansējumu, lai uzlabotu konkurētspēju un ekonomikas dekarbonizāciju. Atbalstīt jaunuzņēmumu un atvasuzņēmumu izveidi, piemēram, uzlabojot tiesību aktus par darbinieku akciju iespējas līgumu plāniem. Sekmēt inovāciju, arī veicinot tehnoloģiju nodošanu no akadēmiskajām aprindām uzņēmumiem. Labāk izmantot pētniecības un izstrādes nodokļu priekšrocību potenciālu, lai stimulētu inovāciju privātajā sektorā.

5. Mazināt atkarību no fosilā kurināmā, jo īpaši attiecībā uz autotransportu, siltumapgādi un elektroenerģijas ražošanu. Nodrošināt turpmākus stimulus plaša mēroga atjaunīgās enerģijas jaudas izvēršanai, jo īpaši rīkojot atjaunīgās elektroenerģijas izsoles un veicinot ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumu izmantošanu. Palielināt investīcijas elektrotīklos, lai uzlabotu nefosilo elastību un varētu elektrificēt transportu un rūpnieciskos procesus. Nodrošināt Elektroenerģijas datu centra pilnīgas funkcionalitātes īstenošanu. Ieviest pasākumus, lai mazinātu ēku sektora energopatēriņu un oglekļintensitāti, jo īpaši sabiedrisko ēku fondā.

6. Samazināt negatīvos stimulus nodokļu un pabalstu sistēmās, kas attur vecākus no atgriešanās darbā, un uzlabot bērnu aprūpes un aprūpes pakalpojumu piedāvājumu, lai mudinātu vairāk sieviešu iesaistīties darba tirgū. Stiprināt ekonomikas konkurētspēju un mazināt darbaspēka trūkumu, novēršot prasmju neatbilstību, vienkāršojot ārvalstu kvalifikāciju atzīšanu un palielinot nepietiekami pārstāvēto grupu dalību darba tirgū. Uzlabot izglītības rezultātus, palielinot dalību terciārajā izglītībā, samazinot priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus un sniedzot vairāk atbalsta

studentiem. Palielināt studentu un absolventu, jo īpaši sieviešu, skaitu zinātnē, tehnoloģijā, inženierzinātnēs un matemātikā. Paplašināt piekļuvi vispārējai vidējai izglītībai, radīt iespējas skolēniem pāriet no vispārējās izglītības uz profesionālo izglītību un sniegt vairāk atbalsta neizdevīgā situācijā esošām skolām un skolēniem, tostarp romiem.

Briselē, 2025. gada 8. jūlijā

Padomes vārdā –

priekšsēdētāja

S. LOSE